

Vastaus kirjalliseen kysymykseen turkistuottajien ahdingosta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Hanna-Leena Mattilan /kesk näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 253/2023 vp:

Mitä hallitus aikoo tehdä turkistuottajien ahdingon helpottamiseksi ja Ruokaviraston mielivaltaisen toiminnan taltuttamiseksi ja

milloin ja millä perusteilla turkistiloille maksetaan korvaukset pakkolopetetuista eläimistä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomeen levisi kesällä 2023 erityisesti luonnonvaraisissa lokeissa esiintyvää lintuinfluenssaa. Tauti aiheutti joukkokuolemia etenkin naurulokeissa, jotka pesivät yhdyskunnissa. Pohjanmaan alueella lintuinfluenssa levisi naurulokeista turkiseläimiin.

Lintuinfluenssan esiintymiseen turkiseläimissä suhtaudutaan vakavasti, koska tartunnan siirtymisen nisäkkästä toiseen voi johtaa uusiin virusmuunnoksiin, jotka lisäävät viruksen kykyä tarttua ihmisiin. Ihmisten terveydelle aiheutuvan riskin hallitsemiseksi maa- ja metsätalousministeriö nimesi taudin muuksi torjuttavaksi eläintaudiksi ja tartunnan saaneiden tarhojen kaikki eläimet määrättiin lopetettaviksi.

Syksyllä päätettiin tutkia lintuinfluenssan vasta-aineiden esiintymistä Suomen kaikissa turkistarhoissa. Vaikka tartuntavaara turkistarhoille oli pääosin poistunut lokkien muuton myötä, pelättiin, että tauti on saattanut jäädä kiertämään sellaisissa turkistarhoissa, jotka altistuivat tartunnalle kesällä 2023. H5-alatyypin vasta-aineiden esiintyminen on merkki siitä, että lintuinfluenssatarunta on päässyt turkistarhalle. Vasta-ainetesteillä ei voida vahvistaa, esiintyykö tartuntaa tarhassa edelleen, mutta myöskään tartunnan pois sulkeminen ei ole mahdollista testaamatta jokaista tarhan eläintä viruksen varalta. Oireettomilla eläimillä luotettava tulos viruksen esiintymisestä saadaan vain tutkimalla näyte eläimen aivoista.

Eläintautilain (76/2021) 5 §:n mukaan muun torjuttavan eläintaudin esiintyminen katsotaan vahvistetuksi, kun eläinterveysviranomaisen yleisesti hyväksytyin eläinlääketieteellisin perustein havaitsee eläimellä olevan mainittu eläintauti. Euroopan unionin lainsäädännön mukaan tauti kat-

sotaan vahvistetuksi ainakin silloin, kun eläimestä tai eläinryhmästä otetusta näytteestä on eristetty taudinaiheuttaja tai tunnistettu taudinaiheuttajaan liittyvä antigeeni tai nukleiinihappo, joka ei johdu rokotuksesta. Lisäksi tauti voidaan katsoa vahvistetuksi, jos vasta-ainetestistä on saatu positiivinen tulos, joka ei johdu rokotuksesta, ja eläimellä on epidemiologinen yhteys epäiltyyn tai vahvistettuun tapaukseen. Esimerkkinä epidemiologisesta yhteydestä epäiltyyn tai todettuun tapaukseen voi olla tartunta alueen luonnonvaraisissa eläimissä.

Eläintautilain 33 §:n nojalla Ruokavirasto saa päätöksellään määrätä turkiseläinten lopettamisen ja hävittämisen, jos turkistarhassa on todettu muu torjuttava eläintauti. Lisäksi Ruokavirasto saa määrätä turkistarhatiloilla muista taudintorjuntatoimenpiteistä, kuten puhdistuksesta ja desinfektioista, eläintaudin hävittämiseksi. Turkiseläimissä esiintyvän H5-alatyypin lintuinfluenssan vastustamisesta annettiin 5.12.2023 maa- ja metsätalousministeriön asetus (1068/2023), joka tuli voimaan 8.12.2023. Asetuksen mukaan turkistarhan kaikki eläimet määrätään lopetettaviksi ja hävitettäväksi, jos tarhassa on todettu H5 alatyypin lintuinfluenssa. Joissakin poikkeustapauksissa arvokkaat siitoseläimet voidaan lopettamisen sijaan siirtää eristystilaan, jossa ne tutkitaan toistuvasti lintuinfluenssan varalta. Asetuksella haluttiin vahvistaa yhdenmukainen toiminta myös jatkossa, mutta toisaalta sallia mahdollisuus poiketa niistä eräissä rajatuissa tapauksissa.

Eläintautilain 82 §:n nojalla eläinten lopettamista, omaisuuden hävittämistä sekä näihin liittyviä puhdistus- ja desinfektio-toimenpiteitä koskevan määräyksen täytäntöönpanoon liittyvästä työstä aiheutuvista kustannuksista vastaa valtio. Saman lain 83 §:n nojalla omistajalla on oikeus saada valtion varoista korvaus eläimestä, jonka eläinterveysviranomaisen on eläintaudin tutkimiseksi tai taudintorjuntatoimenpiteenä määrännyt lopetettavaksi. Korvauksena suoritetaan eläimen käypä arvo, joka määritellään sen arvon perusteella, joka eläimellä oli juuri ennen, kun epäily eläintaudin esiintymisestä heräsi tai se vahvistettiin.

Korvauksia on haettava Ruokavirastolta kahden kuukauden määräajassa. Jos korvauksen hakijan oikeus korvaukseen on ilmeinen, Ruokavirasto voi suorittaa hakijalle ennakkokorvausta. Ruokaviraston käytettävissä eläintautilain mukaisten korvausten maksamiseen on eläinlääkintähuollon arviomääräraha valtion talousarvion tilijaottelun kohdan 30.20.20.2 (Eläintautitorjunnan ja eläinsuojelun menot) mukaisesti.

Maa- ja metsätalousministeriö myönsi 8,7 miljoonan euron lisämäärärahan Ruokaviraston käyttöön valtion vuoden 2023 toisen lisätalousarvion tullessa voimaan. Lisätalousarvioehdotusta valmisteltaessa ei ollut tiedossa, paljonko määrärahaa tullaan yhteensä tarvitsemaan korvauksiin ja muihin lintuinfluenssasta aiheutuviin kustannuksiin, koska ensimmäiset korvaushakemukset tulivat Ruokavirastolle vasta lokakuussa 2023. Valtaosa tautitapauksista tuli ilmi vasta kettujen ja supikoirien vasta-ainetutkimuksissa, jotka alkoivat marraskuussa 2023. Ruokavirasto käytti lisämäärärahasta 6,3 miljoonaa euroa ennakkokorvauksiin 35 toimijalle. Loppuosa määrärahasta käytettiin raatojen hävittämisestä ja lopetustyöstä aiheutuneisiin kustannuksiin. Ennakkokorvauksiin

päädettiin yhteistyössä toimialan kanssa, koska pidettiin parempana maksaa useammalle ennak-
kokorvaus sen sijaan, että vain harvalle olisi maksettu täysi korvaus.

Lopullisten korvausten maksaminen edellyttää määrärahan ylityslupaa valtioneuvoston raha-asi-
ainvaliokunnalta. Määrärahan arvioidaan olevan Ruokaviraston käytössä aikaisintaan helmikuun
2024 lopussa. Tämän jälkeen Ruokavirasto maksaa korvaukset.

Helsingissä 25.1.2024

Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah

VN/1708/2024-MMM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: